

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НЕМОВНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку вищої медичної освіти формування вмінь іншомовного професійно спрямованого спілкування стає одним із ключових аспектів викладання іноземної мови у вищих медичних навчальних закладах. Великого значення набуває навчальний мотив, тобто соціальний заказ, який полягає не тільки у високому рівні вимог до володіння іноземною мовою фахівцями медичної галузі, але й в обізнаності у соціокультурній специфіці мови. Таке знання тісно пов'язане з комунікативним аспектом, а також з бажанням ближче познайомитися та пізнати культуру, психологію, спосіб життя носіїв мови. У наш час вивчення іноземної мови вже стало необхідністю, що пов'язано з розширенням міжнародних контактів і ділових зв'язків, створенням єдиного європейського простору. Незважаючи на існування великої кількості підручників з англійської мови, у тому числі націлених на навчання англійської ділової мови, сучасних технічних засобів та якісно підготовлених викладачів, тільки невелика кількість студентів, що вивчають іноземну (англійську) мову, можуть вільно та граматично правильно спілкуватися цією мовою, уникати комунікативних бар'єрів, які ускладнюють соціальну поведінку. У більшості слухачів недостатньо розвинуті навички та вміння, пов'язані зі сприйняттям та реакцією на отриману інформацію та обумовлені недостатнім об'ємом короткострокової та довгострокової пам'яті, розгорнутим характером внутрішнього мовлення, його уповільненим темпом, нерозвиненістю механізмів еквівалентних замінів та вирогіднісного прогнозування. Важлива також особистісна значущість навчального матеріалу для майбутніх лікарів у процесі іншомовного мовленнєвого спілкування, особливо поза мовним оточенням.

Мета статті: з'ясувати доцільність використання новітніх методик і технологій під час навчання іноземної мови.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Проблема використання новітніх методик у

навчанні іноземної мови займалися такі вчені: С.В. Гапонова, П.О. Бех, Т.С. Антонова, А.П. Харитонова та інші, які підкреслювали позитивний вплив використання новітніх методик на процес навчання іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що головним напрямом процесу навчання іноземної мови є комунікативність. Тому, метою застосування новітніх технологій у процесі вивчення іноземної мови є створення комфортних умов навчання, в яких усі студенти взаємодіють між собою. Такі умови включають: а) канал глобального зорово-слухового зв'язку; б) комунікативну ситуацію; в) володіння комунікантами загальним соціокультурним кодом; г) наявність відправника та отримувача повідомлення.

Серед вищезгаданих умов основну роль відіграє специфіка функціонування каналу глобального зорово-слухового зв'язку. У теорії інформації канал зв'язку є схемою для опису ліній передачі повідомлення. Відповідно, канал зв'язку має вхід і вихід та слугує для перетворення повідомлень, що відправляються та отримуються, а комплекс новітніх технологій, що здійснюють представлення текстової, аудіо- та відеоінформації як одночасно, так і у визначеній послідовності, та керуючих при цьому процесом її обробки, дозволяє успішне його застосування при оволодінні іноземною мовою, використовуючи при цьому вхід та вихід каналів.

У теперішній час у навчанні іноземної мови вже існує велика кількість ефективних друкованих матеріалів – посібників для студентів і викладачів, складених дидактично правильно. Однак, основною проблемою в Україні є те, що наявна доволі мала кількість стандартних комплексних відеоматеріалів з ділової англійської мови, а існуючі матеріали не адаптовані до конкретних фахових умов, до умов навчання студентів-медиків поза мовного середовища. Рідко зустрічаються й допоміжні аудіо- і візуальні матеріали, що розраховані на самостійну роботу студентів чи на роботу у невеликих гру-

пах. Важливою проблемою української педагогіки є і той факт, що викладачі часто не знайомі з можливостями, що надані візуальною та комп'ютерною технікою.

Як було зазначено вище, однією з актуальних проблем сучасної методики викладання іноземної мови є організація занять, що відповідає новим вимогам сучасної епохи, а саме – креативне використання іноземної мови, самостійне формування власних думок іноземною мовою, а також, що особливо стосується студентів-медиків українських ВНЗ, – отримання наукових та спеціальних знань іноземною мовою. Тепер перед методистами стоїть завдання – розробка методики, що спирається на мотиваційно-збуджувальний комплекс принципу навчання, а також інтенсифікація процесу засвоєння мови за допомогою новітніх технологій у навчанні.

У державних стандартах технологія навчання розглядається як системний метод створення, застосування, визначення всього процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їхньої взаємодії. Метою використання новітніх технологій у навчанні є підвищення якості та забезпечення доступності освіти на рівні європейських стандартів. Зокрема у цільових показниках сталого розвитку у сфері освіти до 2030 року зазначено про забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти і можливості навчання протягом усього життя для всіх. Навчання іноземної мови посідає важливе місце в цьому процесі.

З аналізу доповідей та повідомлень різних конференцій останніх років, що присвячені цій проблемі, можна зробити висновок, що успіх її вирішення тісно пов'язаний з реалізацією комплексного та інтегрованого, особистісного та діяльнісного підходу до навчання. Тому, правильне використання аудіовізуальної техніки у вітчизняних умовах, на наш погляд, повинно стати невід'ємним компонентом навчання іноземним мовам, практичним його володінням особливо в сфері спілкування, знайомства з культурою іншого народу.

Викладач, у першу чергу, повинен прагнути виявити специфіку будь-якого технічного засобу, його особливості та можливості у світлі вимог сучасної комунікативної методики з тим, щоб визначити його роль і місце у навчальному процесі, обумовити навчальні завдання, що вирішуються з його допомогою найбільш ефективно [1, с. 30].

З цим погоджується Джек Лонерген у книзі «Відео на уроках іноземної мови» [6, с. 31], де стверджується, що викладач несе відповідальність за створення умов успішного навчання іноземної мови. Роль викладача є важливою у процесі вивчення іноземної мови за допомогою аудіо-візуальних засобів. Наприклад, на спеціа-

лізованих відеозаняттях він завжди вважається ведучим, а засіб – допоміжним.

Такий підхід відрізняється від методів, що використовувались у радянські часи під час кінозанять. Так, К. О. Рижков вважає, що на кіноуроках аудіо-візуальні засоби завжди виступають у ролі допоміжних засобів, тоді як на відеоуроках вони можуть брати на себе і функції викладача [4, с. 30]. Така точка зору була обумовлена наявністю таких навчальних фільмів, де демонструються граматичні правила, лексика, надаються нові слова і вирази, однак, у теперішній час найбільш ефективним є їх використання у позааудиторний час, надаючи студенту контрольні листи для заповнення з метою перевірки його розуміння та засвоєння сюжету відеофрагмента.

Тим самим з'являється можливість економії аудиторного часу, в який більш ефективним є розвиток навичок мовлення, а вивчення нових слів та граматичних правил необхідно студентам робити за допомогою техніки. Таким чином, успішному проведенню відео занять будуть сприяти активна та креативна роль викладача у підготовці до занять, у керуванні роботою студентів на заняттях та у забезпеченні активності майбутніх фахівців під час перегляду фільму.

Вимоги Типової програми для студентів-медиків [5], що вивчають ділову англійську мову на I курсі, полягають у наступному: засвоєння висловлювань сучасної ділової англійської мови; сприйняття англійської мови на слух; використання фонетично та граматично правильно вивченого матеріалу, формул мовленнєвого етикету у ситуаціях як усного, так і письмового ділового спілкування на основі поданих тем.

На II курсі у Типовій програмі підготовки майбутніх лікарів [5] містяться наступні завдання: формування комунікативної компетенції, розуміння аудіюваного у швидкому темпі тексту, засвоєння синтаксису та фразеології, подальший розвиток лексичної ерудиції студента, у тому числі розвиток мовної ерудиції студента за фахом. Такі завдання особливо складні у навчанні студентів немовної спеціальності, що, на нашу думку, вирішується шляхом включення у роботу відеоматеріалів та комп'ютера, що дає можливість перенести навчальний матеріал у сферу інтересів студентів. Такий підхід особливо виправданий тим, що у процесі реальної комунікації людина самостійно, без сторонніх стимулів, висловлює свої думки – отже, мовлення завжди є вмотивованим. Особа сама вибирає, що і як сказати, керуючись ситуацією, що склалася, метою та мотивами спілкування. У навчальних умовах, у процесі засвоєння усної моделі спілкування, можна спостерігати протилежне явище: з метою закріплення ма-

теріалу викладач має рекомендувати студенту використати визначені слова та лексико-граматичні структури, вимагаючи, таким чином, висловити лише те, що підказує йому значення рекомендованих слів та структур. Однак, на думку В.Г. Костомарова, мова як практичний засіб спілкування і вираження думок засвоюється шляхом її використання в осмислених реальних ситуаціях [2].

Тому, оптимальний шлях усунення труднощів при оволодінні вміннями монологічного та діалогічного мовлення ми бачимо у створенні таких умов, які формують програму висловлювання, щоб завдяки реальній ситуації «відвести» студента від осмислення навчальної діяльності і створити сприятливі умови для розвитку спонтанності, стимуляції мовного спілкування. Це є актуальним для навчального процесу, коли у майбутніх фахівців сформована елементарна база володіння мовою але відсутні потрібні вміння. У такій ситуації потрібні засоби, які б розвинули ці вміння. Надійним помічником у розв'язанні цього завдання є технічні та аудіо-візуальні засоби, які за умови розробки правильної методики навчання виявляються ефективним засобом оволодіння мовою, коли поліпшується якість засвоєння при менших затратах часу та енергії. В.Г. Костомаров та О.Д. Митрофанова зазначають застосування комп-

лексних аудіовізуальних на технічних засобів наочності під час навчання усного ділового мовлення концентрує увагу та інтерес студентів, активізує їх, дозволяє їм з більшою легкістю висловлювати свої думки, виробляє швидку реакцію на висловлювання іншого і краще розуміння таких висловлювань [2].

Розумінню мови, зокрема, заважають і екстралінгвістичні елементи – швидкий темп мови, відсутність будь-яких опор для сприйняття, несприятливі зовнішні умови тощо. І саме у цьому аспекті неоціненною допомогою є відеоматеріали, які дозволяють представити мову у дії, на фоні комунікативного аспекту, так як сприйняттю слухача при перегляді відеофільму легко доступні як учасники ситуації, так і їхня мова. Адже студенти бачать людей у таких обставинах, в яких проходить реальна ділова комунікація.

Висновок. На наш погляд, саме візуальна інформація має здатність до більш повного сприйняття комунікативного акту, а також забезпечує комунікативну мотивацію і активну участь слухача у спілкуванні на занятті. Перспективою подальших досліджень вбачаємо в застосуванні наведених теоретичних положень у практичному викладанні іноземної мови в немовних ВНЗ.

Література

1. Будник Е. А. Лингводидактические аспекты изучения звуковой интерференции: дисс. ... канд. педаг. наук: 13.00.02 / Екатерина Александровна Будник // М., 2009. – 215 с.
2. Митрофанова О. Д., Костомаров В.Г. Методика преподавания русского языка как иностранного. – М.: Русский язык, 1990. – 270 с.
3. Резолюція Ради Європи від 13.07.2001 р. «Про електронне навчання» http://europa.eu/index_en.htm
4. Рыжков В. М. Английский язык в бытовых и деловых ситуациях / Spoken English in Everyday and Business Situations. – Калининград, Янтарный сказ, 2006. – 526 с.
5. Типова програма з німецької, французької, англійської мов для студентів I-II курсів медичного факультету спеціальності 7.110101 «Лікувальна справа». – 36 с.
6. Collected Works of Bernard Lonergan: Topics in Education. Edited by Robert M. Doran and Frederick E. Crowe. Toronto: University of Toronto Press, 1988

References

1. Budnyk E. A. Lnhvodydaktycheskye aspekty yzuchenyya zvukovoy ynterferentsyy: dyss. ... kand. pedah. nauk: 13.00.02 / Ekateryna Aleksandrovna Budnyk // M., 2009. – 215 s.
2. Mytrofanova O.D., Kostomarov V.H. Metodyka prepodavanyya russkoho yazyka kak ynostrannoho. – M.: Russkyu yazyk, 1990. – 270 s.
3. Rezolyutsiya Rady Yevropy vid 13.07.2001 «Pro elektronne navchannya» http://europa.eu/index_en.htm
4. Ryzhkov V.M. Anhlyyskyu yazyk v bytovykh y delovykh sytuatsyyakh / Spoken English in Everyday and Business Situations. – Kalynynhrad, Yantarnyy skaz, 2006. – 526 s.
5. Typova prohrama z nimets'koyi, frantsuz'koyi, anhliys'koyi mov dlya studentiv I-II kursiv medychnoho fakul'tetu spetsial'nosti 7.110101 «Likoval'na sprava». – 36 s.
6. Collected Works of Bernard Lonergan: Topics in Education. Edited by Robert M. Doran and Frederick E. Crowe. Toronto: University of Toronto Press, 1988

Русалкіна Л. Г. Особливості навчання майбутніх лікарів іноземної мови в немовному вищому навчальному закладі.

У статті проаналізовано основні напрями і проблеми запровадження і використання новітніх технологій у навчанні майбутніх лікарів іноземної мови в українських вищих медичних навчальних закладах. Визначено основні цілі, досягненню яких сприятимуть сучасні методик, проаналізовано сучасний стан і запропоновано заходи для розширення можливостей використання таких методів.

Вивчення іноземної мови є необхідним внаслідок розширення міжнародних і ділових зв'язків з європейськими країнами. Незважаючи на існування великої кількості підручників з англійської мови, у тому числі націлених на навчання англомовного ділового спілкування медиків, сучасних технічних засобів та якісно підготовлених викладачів, тільки невелика кількість студентів, що вивчають іноземну (англійську) мову, можуть вільно та граматично правильно спілкуватися цією мовою, уникати комунікативних бар'єрів. Як наслідок цього, важливою є якість навчального матеріалу для майбутніх лікарів, особливо поза мовним оточенням.

Тому, метою застосування новітніх технологій у процесі вивчення іноземної мови є створення комфортних умов навчання, в яких усі студенти взаємодіють між собою.

У теперішній час у навчанні іноземної мови вже існує велика кількість ефективних друкованих матеріалів – посібників для студентів і викладачів, складених дидактично правильно. Однак, основною проблемою в Україні є те, що наявна доволі мала кількість стандартних комплексних відеоматеріалів з ділової англійської мови, а існуючі матеріали не адаптовані до конкретних фахових умов, до умов навчання студентів-медиків поза мовного середовища.

Сьогодні перед методистами стоїть завдання розробки методик, що спираються на мотиваційно-збуджувальний комплекс принципу навчання, а також інтенсифікацію процесу засвоєння іноземної професійно спрямованої мови у студентів медичних ВНЗ за допомогою новітніх технологій у навчанні.

Ключові слова: майбутні лікарі, навчання іноземної мови, сучасні методики.

Русалкина Л. Г. Особенности обучения будущих врачей иностранному языку в неязыковом высшем учебном заведении.

Изучение иностранного языка является необходимым вследствие расширения международных и деловых связей с европейскими странами. Несмотря на существование большого количества учебников по английскому языку, в том числе нацеленных на обучение англоязычного делового общения медиков, современных технических средств и качественно подготовленных преподавателей, только небольшое количество студентов, изучающих иностранный (английский) язык, могут свободно и грамматически правильно общаться на этом языке, избегать коммуникативных барьеров. Как следствие этого, важным является качество учебного материала для будущих врачей, особенно вне языковой среды. Поэтому целью применения новейших технологий в процессе изучения иностранного языка является создание комфортных условий обучения, в которых все студенты взаимодействуют между собой.

В настоящее время в обучении иностранному языку уже существует большое количество эффективных печатных материалов – пособий для студентов и преподавателей, составленных дидактически правильно. Однако, основной проблемой в Украине является то, что имеется достаточно малое количество стандартных комплексных видеоматериалов по деловому английскому языку, а существующие материалы не адаптированы к конкретным профессиональным условиям, к условиям обучения студентов-медиков вне языковой среды.

Сегодня перед методистами стоит задача: разработать методику преподавания иностранного профессионально направленного языка, опирающуюся на мотивационно-возбуждающий комплекс принципа обучения, а также интенсификацию процесса усвоения иностранного языка у студентов медицинских вузов с помощью новейших технологий в обучении.

Ключевые слова: будущие врачи, обучение иностранному языку, современные методики.

Rusalkina L. Peculiarities of foreign language teaching of future doctors in the nonlinguistic high school.

Learning of a foreign language is necessary due to the expansion of international business relations with European countries. Despite the existence of a large number of books in English, including those aimed at teaching English for business communication of doctors, modern technology and highly trained teachers, only a small number of students studying foreign language (English) are free to communicate in this language grammatically correct and avoid communication barriers. The quality of studied material for future doctors is of great importance, especially outside the language environment. Thus, the aim of the application of new technologies in the process of learning a foreign language is to create a comfortable learning environment in which all students interact with each other. Currently, in foreign language teaching there is a large number of effective printed materials and manuals for students and teachers, compiled didactically correct. However, the main problem in Ukraine is that there is a sufficiently small number of standard integrated video on business English, and existing materials are not adapted to specific professional conditions, to the conditions of medical students out of language environment.

Today methodologists are to develop methods based on motivational and stimulating range of learning and intensification of the process of mastering professional foreign language aimed at medical students using the latest technologies in teaching. Successful implementation will contribute to the active and creative role of the teacher while preparing for the lesson using the latest technologies in managing work of medical students and in ensuring their activity during such classes.

Key words: future physicians, teaching foreign language modern methods.